

Izziv B2: Razprava

Znam oblikovati svoje mnenje in o njem razpravljati.

Vzgoja za podjetnost

Debatni klub

Kako si lahko izmenjamo argumente za in proti določeni temi ter smo hkrati pravični?
Debatni klub vas bo naučil pravil in vam pomagal usvojiti razpravljanje o spornih temah,
ki se morda celo tičejo vaše skupine.

Priročnik za učitelje

Gradivo vsebuje podroben opis izziva po korakih, da bi olajšalo neposredno izvedbo v razredu. Gradiva za učitelje so namenjena uporabi skupaj z gradivi za dijake (delovnimi listi).

Simbol ➡ označuje izbirne naloge za poglobljanje znanja. Pripadajoče delovne liste lahko najdete v dokumentu »Dodatna gradiva za dijake«. Vsa gradiva so na voljo na www.youthstart.eu.

Program Izzivi podjetnosti za mlade,

osnovan na podlagi TROJNEGA modela izobraževanja za podjetnost – www.youthstart.eu

Osnovne veščine podjetnosti		Podjetnostna kultura				Vzgoja za podjetnost					
	Izziv: Ideja		Izziv: Junak		Izziv: Empatija		Izziv: Pripovedovanje zgodb		Izziv: Prijateljstvo		Izziv: Moja skupnost
	Moj osebni izziv		Izziv: Stojnica z limonado		Izziv: Perspektive		Izziv: Vrednost odpadkov		Izziv: Odprta vrata		Izziv: Prostovoljec
	Izziv: Trg		Izziv: Moj projekt		Izziv: Ekstremno		Izziv: Reci DA		Izziv: Strokovnjak		Izziv: Razprava

TROJNI model je celosten sistem poučevanja, ki zajema tri segmente:

»**Osnovne veščine podjetnosti**« obsegajo osnovne kvalifikacije za podjetnostno razmišljanje in delovanje oz. natančneje, kompetence za razvijanje in uresničevanje idej.

»**Podjetnostna kultura**« se nanaša na spodbujanje kulture doveznosti, empatije, timskega dela, ustvarjalnosti, postavljanja ciljev in samoiniciativnosti ter tveganja in zavedanja tveganj.

»**Vzgoja za podjetnost**« je usmerjena k povečanju socialnih kompetenc in opolnomočenju dijakov v vlogi državljanov, ki so pripravljeni prevzeti odgovornost zase, za druge in za okolje.

Vsak izziv spada v eno od **18 skupin izzivov**, vsaka skupina izzivov pa se nanaša na enega od treh segmentov TROJNEGA modela. Ena skupina izzivov je lahko sestavljena iz več izzivov na različnih ravneh. Črkovne oznake v gradivih za učitelje nakazujejo sledeče ravni poučevanja:

A1 – raven razrednega pouka; A2 – raven predmetnega pouka; B1, B2 in C1 – različne podravni znotraj ravni srednješolskega pouka. Vsaka raven nadgrajuje prejšnjo raven.

Načrt učnega sklopa

Tema	Debatni klub
Raven	B2
Skupina izzivov	<p>»Izziv: Razprava« – spodbujanje klime konstruktivne komunikacije</p> <p>Če želite imeti pravično razpravo, potem potrebujete jasna pravila. Če želite prepričati druge ljudi, potrebujete strukturirane misli in dober argument. Z uporabo »filozofske škatle« boste spodbudili učence razrednega pouka, da pustijo prosto pot mislim in jih nato delijo z drugimi. Različni ljudje imajo različna mnenja. Učenci predmetnega pouka bodo raziskovali, kako je še vedno mogoče sprejemati demokratične odločitve. V debatnem klubu si bodo dijaki izmenjali argumente za in proti določeni temi, v skladu z natančnimi pravili.</p>
Trajanje	12 ur
Za kaj gre – ideja v ozadju	<p>Demokratičnih procesov in vrednot se ne morete preprosto naučiti na pamet. Razvoj demokratičnih procesov zahteva mešanico poslušanja, prepričljivih argumentov in pripravljenosti odzvati se drug na drugega. Debatni klub nudi odlično platformo za to. Dijaki so postavljeni pred izziv, da se opredelijo glede spornih tem, predstavijo svoje videnje problemov, predlagajo ideje za rešitev omenjenih problemov in poiščejo argumente, s katerimi lahko zagovarjajo svoje stališče.</p> <p>Udeleženci debatnega kluba bodo spoznali, da se morajo uporabe razumnih argumentov pri obravnavi določene teme sprva naučiti, vendar da to lahko nato tudi vadijo. Razpravljanje vas lahko nauči natančnega izražanja, jasnega predstavljanja lastnega stališča, zavedanja lastnih ciljev ter sposobnosti določanja in dokazovanja, na kakšen način jih boste dosegli.</p> <p>Debatni klub nudi dijakom okolje, v katerem lahko izboljšajo svoje retorične spretnosti, pomaga pa jim tudi pri poglobljanju znanja o temah, o katerih mladi imajo (bi morali imeti) lastno mnenje. Razmišljanje na strukturiran način, oblikovanje jasnega argumenta in natančno odgovarjanje na argumente drugih – to so osnovne kompetence, ne le govora, temveč tudi pisane besede.</p>
Podjetnostne kompetence glede na okvir	<p>Sposoben sem prepoznati svoje vrline in slabosti ter vztrajno stremim k svojim ciljem. Pri tem sem pripravljen prevzeti odgovornost in premagati morebitne ovire.</p> <p>Med razpravljanjem z drugimi znam poiskati argumente za svoje ideje na strukturiran način.</p>

Izziv B2: Razprava

Izzivi podjetnosti za mlade

	<p>V sodelovanju z drugimi znam razviti ideje za reševanje problemov in poiskati argumente, s katerimi jih lahko podprem.</p> <p>Mreženje in razvoj sodelovanja mi gresta dobro od rok.</p>
Jezikovni cilj	<p>Znam izraziti svoje mnenje v obliki argumenta in ga podpreti z razlogi, podrobnostmi ali dejstvi.</p> <p>Sposoben sem poslušati argument, podvomiti vanj in svoje dvome preoblikovati v vprašanja.</p> <p>Med predstavljanjem svojega stališča uporabljam številne fraze (npr. »Po mojem mnenju«, »sodeč po raziskavi, objavljeni v«, »po drugi strani«, »prvič«, »drugič«, »nazadnje« itd.).</p>
Pojmi (na plakatu)	<p>razpravljanje, razprava, argumenti, argumentiranje, opozicija, vlada, debatni klub</p>
Vrednotenje	<ul style="list-style-type: none"> • Sposoben sem 5 minut govoriti pred skupino. Znam pripraviti dobro strukturiran govor, s katerim predstavim svoje stališče s pomočjo skrbno izbranih argumentov. (individualno, ustno) • Med razpravo sem sposoben komunicirati s člani svoje ekipe, razviti ekipno strategijo in se dogovoriti o skupnem pristopu. (v skupinah, ustno) • Znam vrednotiti pomen nekega govora, pretehtati argumente in postaviti ustrezna vprašanja. (individualno, ustno)
Potrebno predznanje	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne tehnike predstavitve • Splošno znanje, ki se nanaša na temo razprave
Telo in duša	<p>Kliknite na spodnjo povezavo za dostop do gibalnih vaj, s pomočjo katerih boste dijake spodbudili, jim pomagali pri koncentraciji ter izboljšali njihovo pozornost: www.youthstart.eu (vsebuje video posnetke). Izberite ustrezno vajo (vaje), ki podpira(jo) vaš izziv!</p>
Potrebna gradiva	<ul style="list-style-type: none"> • Preberite dokumente. • Pripravite projektor za predstavitev. • Kopirajte delovne liste 1-5 za vsakega dijaka.
Koraki izvedbe	
Korak 1	<p>Uvod »Debatni klub« (delovni listi 1-4)</p> <p>Dijakom pojasnite koncept »debatnega kluba« (glejte »Pravila«, »Trditve« in »Osnovne informacije«).</p> <p>Skupaj z dijaki preglejte Samovrednotenje/Vrstniško vrednotenje (Delovni list 4), da se seznani s pričakovanji glede razprave. List Samovrednotenje/Vrstniško vrednotenje uporabite tudi učitelji. Delovni list 2 nudi še podrobnejšo podlago.</p>
Korak 2	<p>Vaja v argumentiranju – 1 ura (ali več, če je to potrebno)</p>

	<p>Dijake razdelite v skupine po tri. Razredu predstavite temo razprave. Vprašanje naj bo zasnovano tako, da se lahko udeleženci jasno opredelijo za ali proti predlaganemu vprašanju. Vsako skupino nato dodelite eni strani (vladi ali opoziciji). Dijaki bodo sedaj poiskali čim več argumentov v podporo svojemu stališču in jih zapisali v obliki ključnih besed. Argumente bodo nato predstavili drugim skupinam. Nato vsi dijaki sodelujejo pri iskanju dodatnih argumentov. Po končani poskusni razpravi naj dijaki vrednotijo sebe IN partnerja s pomočjo Samovrednotenja/Vrstniškega vrednotenja (Delovni list 4). Na koncu naj dijaki poročajo preostanku razreda o tem, kako so se odrezali. Kaj je bilo pri tej vaji težko? Kateri deli so bili enostavni? (glejte »Primer celotne razprave« na koncu Priročnika za učitelje)</p>
Korak 3	<p>Razpravljanje – 10 ur</p> <p>Sodelovanje v približno petih razpravah bo dijakom pomagalo izboljšati sposobnosti argumentiranja in izpiliti tehnike predstavitve. Pred vsako razpravo oblikujte nove ekipe.</p>
Korak 4	<p>Samovrednotenje/Vrstniško vrednotenje razprave (Delovni list 4)</p> <p>Razdelite dovolj kopij delovnega lista Samovrednotenje/Vrstniško vrednotenje, da bo vsak dijak imel svoj izvod. Dijaki naj individualno vrednotijo, kako so se odrezali v razpravi.</p> <p>Če imate dovolj časa na razpolago, razdelite še dodaten delovni list Samovrednotenje/Vrstniško vrednotenje vsaki ekipi. Vsaka ekipa naj se vrednoti. Na koncu naj sodniki poročajo o poteku razprave.</p>
Korak 5	<p>Končno samovrednotenje (Delovni list 5)</p> <p>(individualno delo) Dijaki sedaj ovrednotijo sami sebe. Počasi preberite vsako trditev. Dajte dijakom dovolj časa, da razmislijo in ovrednotijo sami sebe, tako da obkrožijo primernega smeška. Morda boste morali dijakom dodatno pojasniti vsako trditev s podajanjem primerov (npr. »Znam prepoznati svoje vrline in slabosti. – Lahko podaš primer za vsako?«). Ko izpolnijo delovne liste, jih lahko poberete ali pa uporabite za diskusijo v učilnici.</p>
➔ Korak 6	<p>Zaključna samorefleksija (Delovni list 6)</p> <p>(individualno delo ali v parih) Vsako vprašanje preberite naglas skupaj z razredom in dajte dijakom dovolj časa, da napišejo svoje odzive. Ta zaključni delovni list uporabite za zaključno diskusijo!</p>
Kontekst programa izziva	<p>Ta izziv nadgrajuje izzive »Razprava« nižjih ravni. Da bi dijake pripravili na ta izziv, vam svetujemo, da naj najprej dokončajo skupine izzivov »Ideja«, »Empatija« in »Pripovedovanje zgodb«.</p>
Uporabne povezave	<p>O projektu Izzivi podjetnosti za mlade: www.youthstartproject.eu</p>

Izziv B2: Razprava

Izzivi podjetnosti za mlade

	Dodatna gradiva za poučevanje (vključno z videoposnetki): www.youthstart.eu www.ifte.at , www.debattierklubwien.at
Poučni film	Vnesite iskalni niz »Youthstart TV« na spletni strani www.youtube.at . Tam boste našli mapo »Debattierclub«, ki vsebuje kratek napovednik in poučni film o pobudi za dijaške razprave »Misch dich ein – der Debattierclub«.
Pogoji uporabe	Za vsa gradiva za učitelje in dijake, ki so bila pripravljena kot del Izzivov podjetnosti za mlade, velja licenca za prosto uporabo avtorskih del. Gradivo smete deliti ali distribuirati v katerem koli formatu oz. mediju, pod pogojem, da je avtorstvo pravilno pripisano. Gradiva ne smete uporabljati v komercialne namene. Gradivo lahko urejate, vendar ga smete distribuirati le pod isto licenco kot izvirno gradivo. Za podrobnosti o licenci glejte https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/ Ekipo Izzivov podjetnosti za mlade zanima vaše mnenje: če bi se želeli mrežiti z nacionalnimi partnerji in izvedeti več o njihovi ponudbi oz. podpreti izvedbo projekta, prosimo, pošljite sporočilo na office@ifte.at .
Avtorji Uredniki	Johannes Lindner (avtor in urednik), Stefan Lamprechter (avtor in urednik), Jakob Reiter (avtor), Madlen Stottmeyer (avtorica), Leonhard Weese (avtor), Chadwick V.R. Williams (vrednotenje avtorja)
Grafično oblikovanje	Valentin Mayerhofer (postavitev), Peter Stromberger (ikone), Helmut Pokornig (ilustracije)
Prevod Redakcija	Rebecca Fischer (prevod iz nemščine v angleščino), Martin Obermayr (redakcija)

Pravila debatnega kluba

Namen	<p>Razprava je diskusija, ki ji vlada fiksni vrstni red. Obe strani izmenično predstavljata svoje stališče z govorom, ki je časovno omejen. Med razpravljanjem se sklicujete na besede govornika pred vami. Vprašanja in prekinitve so skrbno nadzorovane. Da bi lahko začeli z razpravo, morate določiti temo. Večinoma gre za kakšen namišljen vladni poseg v okolje ali pa vladni vpliv na skupnost oziroma gospodarstvo. Za razprave so primerna tudi načela filozofije ali etične dileme.</p> <p>Za parlamentarne razprave so značilne ekipe, ki tekmujejo ena proti drugi. Vsaka ekipa predstavlja eno od dveh nasprotujočih si stališč: Zagovorniška stran (»vlada«) in negacijska stran (»opozicija«). Posamezni člani ekipe si ne smejo nasprotovati. Sodniki poskrbijo, da se ekipi držita pravil razprave. Pomembno je, da se vsaka ekipa strogo drži pravil. Razpravljanje izuri sposobnost nastopanja pred občinstvom in tudi predstavljanja zapletenih tem, odzivanja na argumente opozicije ali povzemanja različnih stališč. Da bi lahko izrazili mnenje, morate razumeti vsaj osnove teme razprave. Zato je razprava zanimiva metoda, ki pripomore k razvoju vrste kompetenc, vključno s strokovnimi, metodološkimi, družbenimi in osebnimi kompetencami.</p> <p>Obstajajo različni formati razprav: odprta parlamentarna razprava in slog britanskega parlamenta, ki se uporablja na mednarodnih turnirjih. Svetovni srednješolski slog razpravljanja izhaja iz avstralazijskega formata razprav in se uporablja na turnirjih World Schools Debating Championships. Na splošno je vsak od teh formatov razprav primeren za obravnavo različnih tem, vendar pa se njihova osnovna pravila razlikujejo, kar se tiče oblike in namena.</p>
Udeleženci	6–12 oseb (za večje skupine priporočamo dve vzporedni razpravi)
Trajanje	20–90 minut na razpravo (odvisno od izobraženosti)
Potrebna gradiva	<ul style="list-style-type: none"> • temo obravnavajte v razredu, pripravite uvodne govore • kemični svinčnik in papir za delanje zapiskov med razpravo • določite temo razprave • morda bi bilo dobro vključiti zunanjo osebo kot sodnika

Koraki izvedbe

Faza 1 / Tema:

Vse teme so primerne za razpravljanje, na svoj način. Če teme še niste obravnavali v razredu, jo lahko predstavite s pomočjo uvodne opombe in/ali odlomka o temi razprave. Pomembno je, da govorci pripravijo temo (10–20 minut), da lahko potem resnično izrazijo svoje mnenje o njej.

Faza 2 / Trditev:

Trditev, ki tvori ozadje razprave, naj bo oblikovana na tak način, da že ponuja specifično rešitev predlaganega problema. Rešitev je večinoma nek ukrep, ki naj ga sprejme država, da bi spremenila obstoječe stanje, npr.: »Ali bo za otroke vrtec postal obvezen?« ali »Ali bi morali prepovedati donacije političnim strankam?«.

Zagovorniška stran bo morala pojasniti, zakaj bi država morala sprejeti ta ukrep. Vrsta ukrepa se mora skladati z besedilom trditve.

Faza 3 / Stališča govorcev:

Na tem mestu odločite o stališčih govorcev: Enako število ljudi oblikuje nasprotujoči si ekipi ali pa razpravljajo med seboj individualno.

Večinoma se oblikujeta dve nasprotujoči si ekipi, sestavljeni iz dveh do treh oseb. Skupinam lahko tudi dodelite tri ločena stališča na vsaki strani.

Še ena možnost je, da sodelujejo kot neodvisni govorci. Ti pridejo na vrsto pred zadnjimi govorci zagovorniške strani in opozicije. Na voljo bodo imeli pol manj časa za govor kot govorci frakcij in se lahko odločijo, ali bodo trditev zagovarjali ali ji bodo nasprotovali. V razpravi naj ima govor največ 12 oseb.

Razprava zahteva tudi prisotnost sodnikov, ki bodo zagotovili, da razprava poteka v skladu s pravili, ustavili čas in v idealnem primeru dali povratno informacijo ter predlagali zmagovalca ob koncu razprave.

Faza 4 / Čas za govor in prekinitve:

Primerna dolžina govora je od 3 do 7 minut. V primeru, da ima razprava večje število udeležencev, lahko določite krajši čas.

Na začetku in koncu vsakega govora naj bo kratek »varovan čas«, med katerim opozicija ne sme prekinjati govora. 30 do 60 sekund bi verjetno zadostovalo, odvisno od celotne dolžine govora. Začetek in konec tega »varovanega časa« najavi sodnik, npr. z udarcem po mizi.

Faza 5 / Razprava:

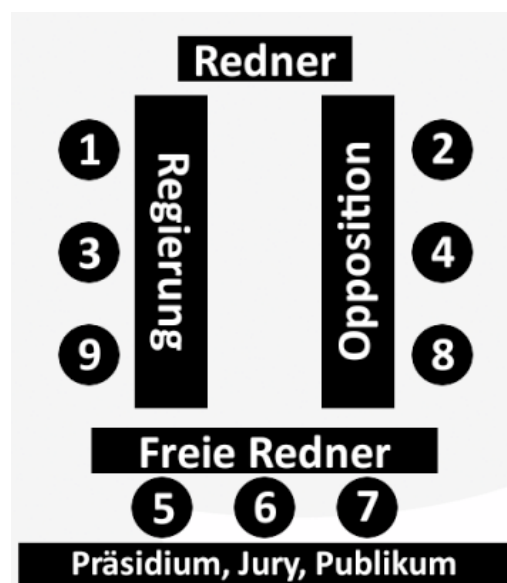

Primer prikazuje dve ekipi s tremi govorcami in tri »neodvisne govorce«, v skladu s pravili odprte parlamentarne razprave. V danem primeru imajo govorce frakcij na voljo 7 minut za govor, medtem ko smejo neodvisni govorce govoriti 3,5 minute. Prvih in zadnjih 60 sekund govora govorcev frakcij je varovanih. Neodvisni govorce imajo 30 sekund varovanega časa na začetku in koncu svojih govorov.

Ekipa imajo na voljo 15 minut za pripravo. Neodvisni govorce so seznanjeni s temo šele ob začetku razprave.

Razpravo uradno začne predsednik, ki ponovi temo – trditev.

- Prvi govorec z vladne strani (1) pojasni, kateri problem bo trditev rešila, kako lahko trditev reši ta problem in zakaj bi bilo treba ta problem rešiti.
- Prvi govorec z opozicijske strani (2) bo nato kritiziral trditev in podal argumente zoper njej.
- Druga govorce (3) in (4) predstavita dodatne argumente. Zelo je pomembno, da se odzovejo na argumente prejšnjega govorca in da jih, kolikor je le možno, ovržejo.
- V odprtih parlamentarnih razpravah lahko trije neodvisni govorce (5), (6) in (7) predstavijo svoje argumente po nastopu drugega govorca opozicije (4). S temo so seznanjeni šele ob začetku razprave, medtem ko imajo govorce frakcij na voljo 15 minut za pripravo. Neodvisni govorce morajo oblikovati svoje mnenje v kratkem času med samo razpravo, se odločiti, katero stališče bodo zavzeli in predstaviti svoje mnenje v kratkem govoru (3,5 minute). Njihova naloga je, da razpravo osvetlijo z novih vidikov. Nato ima opozicijska stran na voljo 60 sekund, da se odzove na argumente neodvisnih govorcev.
- Zadnji govorce na vsaki strani imajo govor v obratnem vrstnem redu (8) in (9), kot lahko vidite na sliki. Ker ima vladna stran več dela med fazo priprave, saj mora oblikovati trditev, ima zato pravico do zadnje besede.
- Med vsakim govorom imajo udeleženci pravico do prekinitev. Vprašanja poživijo razpravo in opozorijo na šibke argumente govorca. Prva in zadnja minuta govora je varovana. Med tem časom prekinitve niso dovoljene. Začetek in konec »nevarovanega časa za govor« je najavljen z zvočnim signalom. Vprašanja, ki so postavljena med govorom, ne smejo presegati 15 sekund. Opozicijska frakcija oz. neodvisni govorec svoja vprašanja nameni trenutnemu govorcu. Govorec ima nato 30 sekund časa, da se odloči, če bo vprašanje sprejel ali zavrnil.

Faza 6 / Zmagovalec:

Zmagovalca lahko določite na različne načine.

- Pri razpravah z občinstvom lahko zaprosite poslušalce, da glasujejo o tem »Kdo je zmagal?« ali »Kdo je imel najboljši govor?«. Lahko tudi prosite občinstvo za mnenje o temi pred in po razpravi ter izberete zmagovalca na podlagi števila ljudi, ki so jih argumenti prepričali.
- Na turnirjih formata odprte parlamentarne razprave sodniki vrednotijo govore na podlagi kriterijev, kot so vsebina, struktura, metoda in primerna dolžina govora, s pomočjo sistema točkovanja. Poleg tega vrednotijo še strategijo in skupinsko delo posamezne ekipe. Zmagovalna ekipa je nato izbrana na podlagi povprečnega števila točk.
- Pri formatu britanskega parlamenta je poudarek na argumentih. Sodniki pretehtajo posamezen argument, primerjajo štiri ekipe med seboj in določijo mesta od 1 do 4. Sodniki morajo biti zato dobro usposobljeni in izkušeni. Na turnirjih formata odprte parlamentarne razprave sodniki vrednotijo govore na podlagi kriterijev, kot so vsebina, struktura, metoda in primerna dolžina govora, s pomočjo sistema točkovanja. Poleg tega vrednotijo še strategijo in skupinsko delo posamezne ekipe. Zmagovalna ekipa je nato izbrana na podlagi povprečnega števila točk.

Trditve

Osnovna raven

Domača naloga bi morala biti prepovedana.
Šolske uniforme bi morale biti obvezne.
Vsi dijaki bi morali opraviti eno leto družbeno koristnega dela.
Vsi starši bi se morali udeležiti šole za starše, preden bi imeli prvega otroka.
Ločene šole za fante in dekleta so za dijake boljše.
Dijaki bi morali biti zakonsko odgovorni za nasilništvo v šolah.
Spletno nasilništvo, ki se dogaja izven šole, bi morala šola kaznovati.
Vsi ljudje bi morali biti vegetarijanci.
Vlada bi morala subvencionirati obnovljive oblike energije.
Ocene bi morale biti ukinjene.
Starostna meja za pridobitev volilne pravice bi morala biti znižana.
Predpisana starost za vožnjo vozil bi morala biti zvišana.
Razširjanje glasbe na spletu bi moralo biti dovoljeno.
Zaščito blagovnih znamk bi morali ukiniti.
Videoigre bi morale biti prepovedane za mladoletne osebe.
Kajenje bi moralo biti nezakonito.
Ljudje bi morali plačevati kazni, če ne reciklirajo.
Televizija je slab vpliv.
V šolah bi morali prepovedati hitro hrano.

Višja raven

Progresivne davčne stopnje niso pravične.
Demokracija je najboljša oblika vladavine.
Vsi državljani, ki se ne udeležujejo volitev, bi morali plačati kazen.
Smrtno kazen bi morali ukiniti.
Testiranje na živalih bi moralo biti prepovedano.
Korporacijam bi moralo biti dovoljeno financirati politične kampanje.
Mučenje je upravičeno, kadar gre za državno varnost.
Verski simboli bi morali biti v šolah prepovedani.
Vlada bi morala zvišati minimalno plačo.

Zahtevno

Javnost bi morala imeti možnost pomilostiti žvižgače z referendumom.
Popularni mediji ne bi smeli prikazovati nacističnih vojakov kot sočutne in humane.

Informativna diaprojekcija nudi dodaten kontekst in osnovne informacije, ki so potrebne za razpravljanje o trditvi. Za dijake je to še posebej koristno v primeru trditev, ki se nanašajo na mednarodne odnose.

Osnovne informacije: Debatni klub

Predmetna didaktika in demokratična pedagogika kot pristop k opolnomočenju odgovornih državljanov.

Spoznavanje demokratičnih procesov	<p>Demokratičnih procesov in vrednot se ne morete preprosto naučiti na pamet. Razvoj demokratičnih procesov zahteva mešanico poslušanja, prepričljivih argumentov in pripravljenosti odzvati se drug na drugega. Da bi lahko povečali zanimanje za družbene tematike in demokracijo, morajo dijaki razumeti splošna gospodarska in družbena vprašanja. Učni proces pa se lahko začne šele z njihovim sodelovanjem.</p> <p>Debatni klub kot »športni« prepir predstavlja dober forum za dialog. Razprava je diskusija, ki ji vlada fiksni vrstni red. Obe strani izmenično predstavljata svoje stališče z govorom, ki je časovno omejen. Med razpravljanjem se sklicujete na besede govornika pred vami. Vprašanja in prekinitve so skrbno nadzorovane. Tik preden se začne razprava, se določi temo in govorniki imajo na voljo kratek čas za pripravo.</p>
Izboljšanje vaših spretnosti strokovnega argumentiranja	<p>Udeleženci debatnega kluba bodo spoznali, da se morajo uporabiti razumni argumenti pri obravnavi določene teme sprva naučiti, vendar da to lahko nato tudi vadijo. V kratkem času bodo lahko opazili izboljšanje. Dijaki razkrijejo svoje predpostavke o določeni temi in kritično podvomijo v argumente nasprotnikov. Naučili se bodo strukturirati temo in ugotovili, da – čeprav že nekaj vedo o tej temi – ni vedno lahko oblikovati argumente na način, da dobro zvenijo in da razumljivo predstavijo njihovo sporočilo. Debatni klub nudi dijakom okolje, v katerem lahko izboljšajo svoje retorične spretnosti, pomaga pa jim tudi pri poglobljanju znanja o temah, o katerih mladi imajo (bi morali imeti) lastno mnenje.</p>
Prispevanje k odprti šolski kulturi	<p>Debatnega kluba ne izvedite samo enkrat, ampak ga uvedite kot stalno komponento šolskega življenja in ga redno izvajajte. Debatni klub je še posebej zanimiv v višjih letnikih (npr. v zaključnem letniku) in kadar se nanaša na vprašanja s področij politične ekonomije, geografije, ekonomije ali zgodovine – v kombinaciji s sodobnimi dosežki. Pokaže, če so dijaki sposobni uporabiti svoje znanje o temi za oblikovanje specifičnih idej in argumentov.</p>

<p>Osredotočenost debatnega kluba na kompetence</p>	<p>Razpravljanje vas lahko nauči natančnega izražanja, jasnega predstavljanja lastnega stališča, zavedanja lastnih ciljev ter sposobnosti določanja in dokazovanja, na kakšen način jih boste dosegli. Razpravljanje tudi nauči dijake, kako prepričati druge s svojimi argumenti in kako se odzvati na argumente svojih nasprotnikov ter jih ovreči.</p> <p>Spretnosti, ki jih usvojijo z razpravljanjem, torej odlično dopolnjujejo znanje, ki ga pridobijo v razredu. Znanje še nikoli poprej ni bilo tako dostopno in zlahka dosegljivo kot danes. Zato je še pomembneje, da ga postavimo v ustrezen kontekst. Znanje je podlaga za izjave in argumente.</p>
<p>Strokovna dimenzija</p>	<p>Prvič, z razpravljanjem dijaki usvojijo strokovne spretnosti, ki jim lahko pridejo prav pri številnih drugih aktivnostih, ne samo pri govorih.</p> <p>Struktura Prva stvar, ki se jo naučijo debaterji, je, kako govoriti in razmišljati na strukturiran način. Preprosta struktura omogoča občinstvu, da lažje sledi govorečevim mislim in razume, kaj ta želi povedati. Toda prav ta preprosta struktura mnogim predstavlja velik izziv. Hitro jih zamika, da bi skakali od ene teme k drugi, kot to počnejo v svojih mislih.</p> <p>Strukturirano obravnavanje je koristno za vse vrste dejanj, bodisi za pisanje eseja, reševanje matematičnih in znanstvenih problemov ali pripravo kratke ustne izjave – če dejanjem damo strukturo, postanejo razumljiva in uspešna. Da bi znali urediti svoje misli in besede, je dober razlog, zakaj bi se naučili razpravljati.</p> <p>Argumentiranje Ne samo govor, tudi vsak posamezni argument mora biti dobro strukturiran. Argumenti pogosto temeljijo na domnevah ali hipotezah. Prepoznavanje in ubeseditev teh hipotez je sestavni del argumenta. Na podlagi hipotez nato dokažemo povezave in vzročnost osrednje izjave. Velikokrat ne razpravljamo o vzročnih povezavah, temveč o domnevah, ki tvorijo argumente. Če govorec ni zmožen prepoznati in dokazati teh hipotez, potem se s sogovornikom ne bosta pravilno razumela.</p> <p>Poleg tega mora govorec pojasniti vzročnosti. Natančnost in osredotočenost na bistveno je prav tako pomembna kot analiza, ki je podprta z znanjem in pomembnimi primeri. Da bi bili zmožni prepoznati in dokazati hipoteze ter pojasniti in analizirati vzročnosti, je dober razlog, zakaj bi se naučili razpravljati.</p> <p>Cilji Govorci pogosto govorijo in razmišljajo navzkriž – ne zato, ker njihovi govori temeljijo na različnih hipotezah, temveč zato, ker njihovi cilji niso jasni oziroma jih ne znajo izraziti. Pri argumentiranju ne gre samo za to, da pojasnite, kako boste nekaj dosegli, temveč tudi, kaj točno boste dosegli. Razpravljanje tudi nauči dijake, kako jasno predstaviti svoje cilje in pojasniti, zakaj so jih izbrali in – kadar je to primerno – zakaj so jim dali prednost pred drugimi cilji.</p> <p>Da bi poznali svoje cilje, bili zmožni podati razloge za njih in jih pretehtati, je dober razlog, zakaj bi se naučili razpravljati.</p>
<p>Usposobljenost za odgovorno razmišljanje</p>	<p>Drugič, razpravljanje usposobi dijake za odgovorno razmišljanje, kot se ga pričakuje v svobodni družbi.</p> <p>Spoštovanje Ko se bodo morali dijaki nenehno soočati z mnenji, argumenti in stališči, ki se bodo včasih močno razlikovala od njihovih lastnih, se jih bodo naučili razumeti in sprejeti. Politični diskurzi so dober pokazatelj, kako nevarno je, da obtičiš</p>

v enem pogledu na svet in prehitro zanemariš mnenja drugih. To ima negativen vpliv na demokratično izmenjavo mnenj in tudi vpliva na duh demokracije.

Če se boste poskušali postaviti v položaj drugih ljudi in se zavzemali za tuja mnenja, boste lahko razumeli drugo plat in zakaj se ne strinjate s tem stališčem. To je zopet dober razlog, da se naučite razpravljati.

Vrednote Mnenja in politična stališča se ne pojavijo iz nič – vedno temeljijo na sistemu vrednot. Tudi če nimamo vsi enakega sistema vrednot, pa naša dejanja izvirajo iz določenega sistema vrednot.

Morda ga boste morali najprej odkriti. V mnogih razpravah je pozornost usmerjena k argumentiranju načel in vrednot, kar dijake nauči, kako vrednote obravnavati.

Omogoči jim, da prepoznajo, utemeljijo in pojasnijo svoje vrednote ter jih primerjajo z drugimi. Da bi bili zmožni prepoznati in zagovarjati svoj sistem vrednot, je dober razlog, zakaj bi se naučili razpravljati.

Odgovornost Če se zavedate svojih vrednot, ste zmožni tudi podvomiti v njih. To vključuje tudi moralne vrednote in upravičevanje lastnih besed in dejanj. Da bi bili odgovorni, morate storiti pravo stvar, in sicer etično, brez zunanjega pritiska. Morate razumeti koncept etike in posledično ravnati v skladu z njim.

Nenehen izziv, da dvomite v vrednote in jih utemeljujete, izboljša vaše spretnosti samostojnega razmišljanja in je dober razlog, zakaj bi se naučili razpravljati.

Primer celotne razprave

Razprave lahko potekajo na več načinov. Spodaj boste našli nekaj podvprašanj oziroma t. i. točk spora, ki se lahko pojavijo pri trditvi: »Šolske uniforme bi morale biti obvezne.«

Ali uniforme ustvarijo zaželen občutek pripadnosti?

Da

Če vsi dijaki nosijo enako uniformo, to ustvari občutek pripadnosti in ohranja šolo dobro, bodisi s pomočjo kulture ali duha. Ko šola doseže višji standard, se kmalu povečajo pričakovanja in dijaki se na to pogosto odzovejo z lepšim in zrelejším vedenjem. Ko so v Združenih državah Amerike začeli uporabljati uniforme v javnih šolah, so številni poročali o izboljšanju vedenja.

Ne

Šolske uniforme zavirajo izvirno razmišljanje dijakov. Vsi pravijo, da uniforme naredijo vse dijake enake, kar bo privedlo do zmanjšanja nasilništva, toda ali je že kdo pomislil na ljudi, ki morajo v šoli nositi določene kose oblačil, npr. rute? Če ne bodo sledili verskim prepričanjem svoje družine, jih bodo predčasno izpisali iz šole. Poleg tega bi morali imeti vsi otroci svobodno izbiro, ne pa, da nosijo nekaj, kar jim ni všeč. Ko bodo odrasli, ne bodo zmožni podati svojega mnenja o čemer koli. Kadar izbirajo oblačila za v šolo, si včasih otroci vzamejo veliko časa. Hkrati pa se naučijo samostojno razmišljati in predstaviti svoje ideje svetu, tako kot to počnejo v šoli.

Vsi imamo pravico do individualnosti, do osebnih odločitev in do izražanja svoje osebnosti. Ta pravica svobodnega izražanja vključuje tudi naš način oblačenja. Če so vsi prisiljeni nositi enako šolsko uniformo, to omejuje (krši) njihove pravice in pomeni zlorabo oblasti. Pravica, da sami odločijo, kaj bodo oblekli, je še posebej pomembna za mlade ljudi, za katere je to pogosto edini način, da lahko izrazijo svojo osebnost ali odločajo o lastnem življenju.

Poleg tega bi lahko otroke drugi ljudje zasmehovali. Večina otrok naravnost sovraži uniforme.

Ali šolske uniforme pomagajo odpraviti družbene neenakosti?

Da

Le majhno število šol v središču mesta je imelo težave z otroki, ki so nosili »barve tolpa«. Večina teh šol je to težavo odpravila, ne z uvedbo uniform, temveč preprosto s pravili oblačenja, ki prepovedujejo takšna oblačila in simbole tolpa. Uniforme v resnici spodbujajo

Ne

Uniforma je družbeni uravnavalec – vse otroke v šoli naredi enake, ne glede na njihovo družinsko ozadje ali prihodek. Če lahko dijaki sami izbirajo svoja oblačila, potem bogati otroci tekmujejo z drugimi in se bahajo z dragimi dizajnerskimi oblačili in supergami. Spravljajo se na otroke iz

Izziv B2: Razprava

Izzivi podjetnosti za mlade

»razmišljanje na način tolpa«, saj otroke zaznamujejo in dijake različnih šol ločujejo med seboj. To lahko poveča konflikte med mladimi zunaj šole, kar lahko privede do nasilništva in nasilja.

revnejših družin, ker si ne morejo privoščiti dragih oblačil. Šole v ZDA so s pomočjo uniform odpravile težave z dijaki, ki so nosili »barve tolpa«, če so imeli možnost izbire oblačil. Oblačila z določenimi barvami ali simboli so zaznamovala rivalske skupine dijakov in jih povezovala z uličnimi tolkami. To je pogosto privedlo do pretepev znotraj in zunaj učilnice. Če morajo vsi nositi enaka oblačila v šoli, potem je ta težava odpravljena.

Ali šolske uniforme izboljšajo učne rezultate otrok?

Ne

Ni trdnih dokazov, ki bi povezovali šolske uniforme z boljšimi učnimi rezultati. Nekaj šol v ZDA je poročalo o boljših rezultatih na testih po uvedbi uniform, vendar je večina teh šol uvedla tudi druge spremembe v samem vodstvu šole, kar bi lahko bil razlog za boljše rezultate. Raziskave, ki so preučevale številne šole, z ali brez uniform, niso našle povezave med oblačili otrok in šolskim uspehom.

Da

Šole z uniformami dosegajo boljše šolske uspehe. In sicer zato, ker imajo boljšo disciplino in takšno šolsko okolje olajša učenje. Ker ne čutijo potrebe, da bi pogledali, kaj nosijo drugi dijaki (ali koliko kože kažejo), se dijaki lažje osredotočijo in se bolje izkažejo na testih.

Ali so uniforme praktične?

Da

Uniforme imajo praktične prednosti. Dijakom ni treba vsak dan izgubljati časa z razmišljanjem o tem, kaj bodo oblekli v šolo. Oblačila so oblikovana udobno in varno, brez dolgih in ohlapnih rokavov, kril ali kapuc, ki bi se lahko zataknila za nevarno opremo v delavnicah ali med naravoslovnim poukom. Uniforme so tudi zelo priročne na ekskurzijah, saj lahko osebje hitro opazi vse dijake s svoje šole, jim prepreči, da bi zašli v težave in poskrbi, da se nihče ne izgubi.

Ne

Uniforme pogosto niso praktične ali prijetne za nošenje. Dizajn je pogosto staromodni in grd. Oblačila, ki so oblikovana tako, da jih lahko nosijo dijaki vseh postav in velikosti, nikomur zares ne pristajajo. Da bi prihranili na denarju, so uniforme pogosto izdelane iz polibombaža, ki je vroč v toplem vremenu, pozimi pa ni dovolj topel. Otroci, ki nosijo neudobna oblačila, se verjetno ne bodo veliko naučili.

Ali lahko uvedba šolskih uniform zmanjša kriminal in nasilje v šolah?

Da

Uvedba uniform lahko zmanjša kriminal v šolah, predvsem nasilje in tatvino. Ravnatelji različnih ameriških šol so poročali o nižji stopnji nasilja in kriminala po uvedbi uniform.

Ne

Nobena raziskava še ni dokazala, da uvedba uniform zmanjša nasilje v šolah. Uniforme lahko celo privedejo do povečanega nasilja, saj so zaradi njih dijaki z rivalskih šol bolj opazni na ulici ali

Delno zaslugo za to ima boljša disciplina, toda tudi dejstvo, da dijaki nič več ne hodijo v šolo v zaželenih dizajnerskih oblačilih ali supergah za 100 €. Uniforme tudi pripomorejo k varnosti šol, saj se vsiljivce lažje opazi. Vsakega, ki nima uniforme, lahko hitro opazimo in prijavimo.

avtobusu. Uniforme stopnjujejo občutke »mi proti vam« in posledično je nasilništvo ter pretepi med dijaki z različnih šol lahko pogostejše.

Ali uniforme zadovoljijo verske in kulturne potrebe?

Da

Šolske uniforme lahko zadovoljijo verske in kulturne potrebe. V območjih z veliko otrok iz različnih ozadij (npr. v mestih v Veliki Britaniji) je običajna praksa, da se šole posvetujejo s starši in lokalno skupnostjo. Na primer, muslimanska dekleta smejo nositi dolge, ohlapne hlače in majice v barvah šole, namesto kril ali oblek, ki jih nosijo druge dijakinje.

Ne

Siljenje otrok v nošenje uniform zanemara njihove verske in kulturne potrebe. Na primer, sikhi, pravoslavni Židi in islamska dekleta izražajo svoja verska prepričanja preko stila oblačenja, uniforme pa jim to preprečujejo. Natančneje, šolske uniforme po mnenju Muslimanov pogosto ne zakrivajo dovolj velike površine ženskega telesa. Odvzem svobode verskega izražanja bi lahko povzročil, da bodo starši raje izbrali zasebne verske šole, s čimer bodo omejili integracijo in mešanje različnih kultur. Če prisilite islamske in sikhovske otroke, da nosijo uniforme, ne spoštujete njihove identitete in verskih običajev.

Ali so šolske uniforme zastarele?

Da

Zelo malo držav čuti potrebo, da bi dale svoje otroke v šolske uniforme. Večinoma gre za britansko tradicijo, ki ni prisotna v preostalem svetu. Izven Velike Britanije je večina šol z uniformami zasebnih šol, ki se želijo s tem ločiti od državnih šol. Uniforme so v Evropi praktično neznane, evropske šole pa kljub temu dosegajo visoke standarde vedenja in izobrazbe. Do 90. let 20. stoletja so bile uniforme v ZDA zelo redke. Od takrat so nekatere ameriške šole in okrožja uvedle uniforme, velika večina šol pa jih še vedno nima. Nekatere od teh šol, ki so uvedle uniforme, so jih v vmesnem času že opustile.

Ne

Šolske uniforme so tradicija, ki jo je treba ohranjati. V državah, kot je Velika Britanija, imajo številne šole uniforme že več kot sto let. Sama oblačila so se s časom posodabljala, splošni izgled uniforme pa se navezuje na zgodovino šole. Nošenje uniforme spodbuja šolski ponos in zunanjim osebam kaže enotno podobo.

Ali so uniforme cenovno ugodne?

Da

Uniforme so običajno cenejše kot pa, če bi pustili otrokom izbirati, kaj bodo oblekli v šolo. Mladi so pod pritiskom, da se morajo obleči po zadnji modi in da ne smejo pogosto nositi isto oblačilo. Zaradi tega njihovi starši pogosto zapravijo več sto evrov na leto za oblačila. Ker uniforme odpravijo ta pritisk, imajo starši običajno precej manj stroškov. Družine v finančni stiski lahko dobijo subvencijo za nakup uniform ali pa kupijo rabljene. Zaradi tega imajo starši pogosto radi uniforme. Na nekaterih šolah skupine staršev začnejo kampanje za uvedbo uniform.

Ne

Uniforme so drage in si jih starši morda težko privoščijo – so kot davek na to, da pošlješ svojega otroka v šolo. Konec koncev, otroci potrebujejo tudi druga oblačila npr. za večere, vikende in praznike. Posebna oblačila, kot so uniforme, so proizvedena v majhnih količinah in so zato dražja od vsakdanjih oblačil. Pogosto so na voljo le v eni ali dveh specializiranih trgovinah, kar dvigne ceno. Strošek nakupa uniform pogosto privede do tega, da jih starši ne marajo in lahko vodi v slab odnos med starši in šolo.

Ali šolske uniforme predstavljajo zgolj nepotrebno pravilo?

Da

Šole izgubijo veliko časa z uveljavljanjem pravil o uniformah. Ker otrokom ni všeč nošenje uniform, se temu upirajo na številne iznajdljive načine (npr. s krajšanjem kril, nošenjem nepredpisanih čevljev in nogavic, zavezovanjem kravata na smešne načine itd.). Šole v ZDA pogosto omogočijo staršem »izvzetje« od nošenja uniform, kar pomeni, da morajo učitelji na začetku vsake ure preveriti, na katerem seznamu je otrok.

Ne

Otroci se bodo vedno uprli sistemu, kakršen koli že je. Če so namesto uniform uveljavljena pravila oblačenja, bodo pač poskušali prikrojiti ta pravila. Na primer, kako kratko krilo je prekratko? So dovoljene majice, ki kažejo popek? Kaj pa klobuki ali kapuce, ki zakrivajo dijakov obraz? Največ težav pri uveljavljanju pravil o uniformah v ZDA nastane zaradi izbirnih uniform ali ker so dijaki lahko izvzeti od nošenja uniform. Če morajo vsi nositi uniforme, je precej manj zmede in uveljavljanje pravil je hitrejše in enostavnejše.

Ali so šolske uniforme boljše od pravil oblačenja?

Da

Uniforma pomaga dijakom in staršem, da se uprejo vrstniškemu pritisku. V šolah, ki nimajo uniform, otroci pogosto čutijo potrebo, da se morajo oblačiti na določen način, da bi se vklopili. To pogosto pomeni, da si kupujejo veliko dragih in modnih oblačil, ki si jih družine ne morejo zares privoščiti. To lahko tudi pomeni, da dekleta čutijo pritisk, da morajo nositi pomanjkljiva oblačila in delovati zapeljivo že v mladih letih. Lahko tudi pomeni, da muslimanska dekleta dobijo občutek, da morajo nositi ruto, čeprav je v resnici nočejo.

Ne

Namesto, da bi uvedli šolske uniforme, raje uvedite pravila oblačenja. To ima vse prednosti uniform in veliko manj pomanjkljivosti. Medtem ko uniforme prisilijo otroke, da vsi nosijo enaka oblačila, pravila oblačenja dajejo dijakom veliko izbire pri oblačenju. Prepovedanih je le nekaj neprimernih kosov – npr. barve tolpa, zelo kratka krila, majice, ki kažejo popek, gola ramena itd.

Ali so uniforme koristna priprava na bodočo kariero?

Da

Nošenje uniforme pomaga pripraviti dijake na poslovni svet, kjer se pogosto nosijo uniforme. Ljudje, kot so medicinske sestre, vojaki, trgovski pomočniki, policisti in železniški uslužbenci, nosijo uniforme kot del službe. Od veliko drugih delavcev se pričakuje, da bodo nosili poslovne obleke – resnično gre le za odraslo različico uniforme – ne da bi imeli veliko besede pri tem. Tako kot ti odrasli se morajo tudi dijaki obleči v uniformo, kadar so v šoli in delajo. Konec koncev, se lahko dijaki in odrasli preoblečejo v svoja vsakdanja oblačila ob koncu delovnega dneva, ko niso več »na dolžnosti«.

Ne

Nošenje šolske uniforme ni dobra priprava na službo. Le malo poklicev zahteva uniforme in večina teh je slabo plačanih uslužnostnih poklicev – kar ni ravno tisto, k čemur želimo, da mladi ljudje stremijo. Konec koncev, njihovim glavnim vzornikom v šoli – učiteljem – ni treba nositi uniform. Dobro plačane službe so včasih zahtevale poslovno obleko, toda v zadnjih letih se to spreminja in športnoelegantna oblačila postajajo vse bolj pogosta. Tudi če morate nositi poslovno obleko, imate še vedno na voljo ogromno izbiro stilov, barv in modnih dodatkov, s katerimi lahko izrazite svojo osebnost. To pa za šolske uniforme ne velja.